

Asya Studies

Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar

DOI: <https://doi.org/10.31455/asya.638898> / Number: 10, p. 25-38, Winter 2019

YURT DIŞINDA ÖĞRENİM GÖREN TÜRK ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE TERCİH SÜREÇLERİ VE SORUNLARI: KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ* THE UNIVERSITY PREFERENCE PROCESS AND PROBLEMS OF TURKISH STUDENTS HAVING TRAINING AT ABROAD: THE CASE OF KYRGYZ-TURKISH MANAS UNIVERSITY

Araştırma Makalesi /
Research Article

Makale Geliş Tarihi /
Article Arrival Date
28.10.2019

Makale Kabul Tarihi /
Article Accepted Date
30.11.2019

Makale Yayın Tarihi /
Article Publication Date
31.12.2019

**Asya'dan
Avrupa'ya
Uluslararası
Sosyal Bilimler
Dergisi**

Doç. Dr. Mehmet Korkmaz
Erciyes Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri
Bölümü
mkorkmaz@erciyes.edu.tr

ORCID ID

<https://orcid.org/0000-0002-6873-4313>

* Bu makale, 2018 yılında, Kırgızistan'da gerçekleştirilen, "Uluslararası Orta Asya Sempozyumu: Göç, Yoksulluk ve Kimlik" adlı sempozyumda, sunulan "Manas Üniversitesinde Öğrenim Gören Türk Öğrencilerin Sorunları" adlı bildirisinin geliştirilmiş şeklidir.

Öz

Üniversite eğitimi bireylerin hayatında önemli bir yere sahiptir. Bu eğitim onların belli mesleklere hazırlanmasında, kalıcı arkadaşlıklar edinmesinde, hayatları için gerekli olan bilgi ve beceri donanımlarını elde etmelerinde son derece önemlidir. Ne var ki, öğrenciler zorlu sınav süreçleriyle başladıkları bu hayatta, kimi zaman beklemediklerini bulamamakta ve çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Üniversite eğitimi sürecinde yaşanan bu sorunlar onların gerek eğitim gerekse kişisel dünyalarını olumsuz etkileyebilmektedir. Diğer taraftan yabancı bir ülkede bu eğitimi almanın başka zorlukları da vardır. Kalacak yer bulma, beslenme, ulaşım, dil sorunu, arkadaş bulma, gurbet psikolojisi bunlardan bazılarıdır. Bu çerçevede bu çalışmanın amacı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi örneğinde Türkiye'den gelen öğrencilerin üniversite tercih süreçlerinde ve eğitiminde karşılaştıkları sorunları belirlemektir.

Araştırmada çeşitli fakültelerde öğrenim gören Türk öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik tabanları, üniversite tercih süreçleri ve buradaki eğitimden memnuniyet durumları gibi konular sorgulanmıştır. Araştırma tarama modelindedir. Anket verilerine dayanmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, Türk öğrencilerin önemli bir kısmı üniversite tercihini bilinçli yapmamıştır. Bazı öğrenciler, merak ve macera, aile çevresinden uzaklaşma, Türkiye'de başka üniversitelere puanın yetmemesi gibi sebeplerle burayı tercih etmişlerdir.

Genel itibarıyla, öğrenciler bu üniversitede eğitim görmekten memnundurlar. Memnun olan öğrenciler, eğitim kalitesi, ortam, dil, kültür gibi gerekçeleri öne çıkarmışlardır. Memnun olmayan öğrenciler ise, dil sorunu, eğitim programlardaki eksiklikler, sosyal aktivitelerin yetersizliği, maddi sorunlar, sağlık sisteminin yetersizliği, ön yargılar, aile özlemi gibi hususları öne çıkarmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Yurtdışında Eğitim, Yükseköğretim, Türk Öğrenciler, Öğrenci Sorunları, Üniversite Tercihi

Abstract

University education has an important place in the lives of individuals. This education is extremely important for their preparation for future occupations, obtaining knowledge and skills that are necessary for their lives. However, some students cannot find what they expect and face various problems at their life to which they begin with difficult examination process. These problems lived during the university training process can negatively affect their personal world as well as their education. In addition, there are other difficulties at obtaining training at abroad. Finding places to live, nutrition, economic difficulties, transportation, language problems, having friends, and homesick are just some of those problems. In this context, the aim of this study is to investigate the problems faced by Turkish students at university preference process and education in the case of Kyrgyz-Turkish Manas University.

The research examines the problems of Turkish students having training at various faculties at Manas about their socio-economic, cultural background, the process of university preference and their satisfaction with their education. The research is a survey model and based on the questionnaire. According to the results of the research, most of Turkish students did not make their preference of university consciously. Some students preferred this university for wonder and adventure, going away from their families, and having not enough score to be able to attend other universities in Turkey.

In general, they are happy with studying at this university. The students satisfied with their faculties highlight the following reasons: The quality of education, appropriate environment, language and culture. Those who are unsatisfied students emphasize the issues such as language problem, deficiencies at educational programs, inadequate social activities, financial problems, inadequate health system, prejudices and homesick.

Key Words: Training at Abroad, Higher Education, Turkish Students, Student Problems, University Preference

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Korkmaz M. (2019). Yurt Dışında Öğrenim Gören Türk Öğrencilerin Üniversite Tercih Süreçleri ve Sorunları: Kırgızistan Türkiye-Manas Üniversitesi Örneği. *Asya Studies-Academic Social Studies/Akademik Sosyal Araştırmalar*, Number:10, Winter, p. 25-38.

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Üniversite eğitimi, zorlu sınav süreçlerinden geçilerek ulaşılan ve bireyin daha sonraki yaşamını büyük ölçüde etkileyen/etkilemesi beklenen bir dönemdir. Bireyin yapacağı üniversite/fakülte tercihi ve burada geçirdiği eğitim süreci onun ileride iş bulup bulamayacağını, eğer bulursa bu işteki etkililiğini etkileyebilir. Buradan da anlaşılacağı üzere üniversite/fakülte tercihi, bireyin hayatında aldığı/alacağı kritik kararlardan biridir. Hele ki bu eğitim yabancı bir ülkede alınacaksa. Üniversite/fakülte tercihinin bilinçli yapılması son derece önemlidir. Birey söz konusu tercihi ne kadar bilinçli yapar ve öğrenim sürecini etkin yönlendirirse, üniversiteye/fakülteye yönelik motivasyonu, burada verilen eğitime bakışı, buradan alabilecekleri, karşılaşılabileceği zorluklarla baş edebilmesi o ölçüde yüksek olur.

Öğrencilerin üniversite yaşamlarında mutlu ve başarılı olabilmeleri onların sorunlarına çözüm bulmaları ile doğrudan ilişkilidir. Bu çerçevede daha tercih süreçlerinden itibaren, öğrencilere olumlu bir rehberlik yapılması, yaşanabilecek sorunların azaltılmasında hayati öneme sahiptir (Enterieva, Sezgin, 2016). Bunun için, sorun alanlarının tespiti ve buna yönelik tedbirlerin vakit kaybetmeden alınması gerekir. Bunun için de öğrencilerin sorunlarının ve beklentilerinin araştırılması son derece önemlidir. Bu tür araştırmalardan elde edilecek bulgular, üniversite eğitiminin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya çıkarılmasına, bunları geliştirici veya giderici tedbirlerin alınmasına da önemli katkılar sağlayabilir. Benzer araştırmaların ülkemizde de yapıldığı görülmektedir (Günay, 2014; Yardımcıoğlu, Beşel, Savaşan, 2017; Köylü, 2001; Musaoğlu, 2016; Alyılmaz, Biçer, Çoban, 2005; Çağlar, 1999).^{**} Söz konusu araştırmaların hemen hepsinde yurt dışından Türkiye'ye gelen yabancı öğrencilerin sorunları ele alınmıştır. Ancak, yurt dışında öğrenim gören Türk öğrencilerin sorunları bilimsel araştırmalara yeterince konu edilmemiştir.

Bu ihtiyaçtan hareketle, araştırmada Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesinde öğrenim görmekte olan Türk öğrencilerin sorunları çeşitli değişkenler bağlamında ele alınmıştır. Buna göre çalışmanın temel problemini, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi (KTMÜ) örnekleminde, Türk öğrencilerin yaşadıkları sorunlar nelerdir? sorusu oluşturmaktadır. Bu temel problem çerçevesinde, bahsi geçen öğrencilerin sosyo-kültürel özelliklerinin neler olduğu, onların bu kurumu tercih nedenleri, bu süreçte araştırma yapıp yamadıkları, burada yaşadıkları sorunların neler olduğu vb. sorulara cevap aranmıştır.

1.2. Yöntem

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan Türk öğrencilerin yaşadıkları sorunları çeşitli değişkenler açısından ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, "tarama modeli" esas alınarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, olguyu, olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. (Karasar, 2002: 77) Bu modele göre, araştırmaya konu edilen olay ve olguların gerçekte ne oldukları, bunları etkileyen şartların veya değişkenlerin, bunlar arasındaki ilişkilerin neler olduğu tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılır. Ulaşılan sonuçlar yorumlanarak, genellemelere varılır. Bu araştırmada da böyle bir yaklaşım izlenmeye çalışılmıştır.

1.2.1. Evren-Örneklem

Araştırmanın evrenini KTMÜ'de öğrenim gören Türkiye menşeli öğrenciler oluşturmaktadır. 2017/2018 eğitim-öğretim yarıyılı kayıtlarına göre, söz konusu üniversitede 382 lisans, 60 lisansüstü olmak üzere toplam 442 Türk öğrenci öğrenim görmektedir. (http://oidb.manas.edu.kg/uyruk_ogrsay.html (10.04.2018)). Araştırmanın örneklemini için, söz konusu evreni temsilen, rast gele (random) örnekleme yöntemi ile 110 denek seçilmiştir. Yanlış ya da eksik doldurulan 20 anket örneklemden çıkarılarak, toplam 90 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Buna göre, örneklemin evrene oranı yaklaşık % 20'dir. Betimleyici (deskriptif) araştırmalarda minimum % 10 örnekleme alınabileceği, ancak örnekleme büyüklüğü ne kadar fazla olursa, sonuçların o kadar güvenilir olacağı ifade edilmektedir (Arılı, Nazik, 2001: 77). Bu bağlamda, araştırma örnekleminin evreni temsil gücünün nispeten yüksek olduğu söylenebilir.

1.2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma 2017/2018 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında, Mart ayı içerisinde

^{**} Derginin formatı gereği, belli bir kelime sınırlaması bulunduğu ve makaledeki mevcut kelime sayısı bu sınıra ulaşmış olduğundan burada söz konusu araştırmaların ele aldıkları konular, bulguları ve sonuçları hakkında geniş açıklamalara yer verilememiştir.

gerçekleştirilmiştir. Veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Söz konusu ankette büyük ölçüde kapalı uçlu sorular kullanılmakla birlikte, bazı açık uçlu sorular da sorularak, öğrencilere görüş ve düşüncelerini kendi ifadeleriyle açıklama imkânı verilmiştir. Böylece nicel verilerin arka planını görebilmeye yardımcı olacak, daha anlamlı ve derinlemesine yorumlanabilmesine katkı sağlayabilecek nitel veriler elde edilmiştir. Bilindiği üzere nitel veriler, nicel verilere derinlik, ayrıntı ve anlam kazandırmak amacıyla da kullanılabilir (Yıldırım, Şimşek, 2005: 311).

Araştırmada elde edilen nicel veriler SPSS-21.0 programına işlenerek, bir takım analizlere tabi tutulmuştur. Bu çerçevede her bir sorudan elde edilen verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanarak, tablolar halinde gösterilmiş, ihtiyaç duyulduğunda çapraz tablo analizleri yapılmıştır.

Ankette yer alan açık uçlu sorulardan elde edilen nitel veriler ise, betimsel analiz yoluyla değerlendirilmiştir. Nitel araştırmalarda verileri olduğu gibi yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara da yer verilmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2005: 224). Bu araştırmada da veri kayıplarını önlemek ve elde edilen verileri okuyucunun görüp, karşılaştırma yapmasına imkan sağlamak amacıyla, gerektiğinde öğrenci görüşlerinden aynen alıntılara da yer verilmiştir.

1.2.3. Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2017/2018 eğitim-öğretim yılında, KTMÜ öğrencilerinin kendilerine uygulanan anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.
2. Araştırma sadece Türkiye uyruklu öğrencileri kapsamaktadır. Başta Kırgızistan olmak üzere, diğer ülke menşeli öğrenciler araştırmanın örneklemini dışındadır.
3. Araştırma anket verilerine dayanmaktadır. Dolayısıyla anket tekniğine özgü sınırlılıklar bu çalışma için de geçerlidir.

2. BULGULAR VE YORUMLAR

2.1. Kişisel Duruma İlişkin Bulgular

Araştırmada, öncelikle öğrencilerin yaşadıkları sorunlarda etkisinin olabileceği düşünülen bazı değişkenlere ilişkin sorular sorulmuştur. Bu çerçevede aşağıda onların cinsiyetleri, eğitim gördükleri fakülteler, mezun oldukları okullar, anne-babalarının eğitim durumu, çalışma durumu, ailenin aylık geliri, ikamet ettiği yer vb. ilişkin bulgular ele alınmıştır.

Tablo:1 Öğrencilerin Cinsiyetleri

	F	%
Erkek	53	58,9
Kadın	36	40,0
Cevapsız	1	1,1
Toplam	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 59'u erkek, yaklaşık % 40'ı da kadındır. 2017-2018 eğitim-öğretim yılı kayıtlarına göre, KTMÜ'de halen lisans öğrenimi görmekte olan Türk öğrencilerin 80'i kadın, 223'ü erkektir. (http://oidb.manas.edu.kg/genel_ogrsay.html (10.05.2018)).

Tablo.2. Öğrencilerin Eğitim Gördüğü Programlar

	S	%
Edebiyat	37	41,1
İletişim	14	15,6
Yüksek Lisans	8	8,9
İktisadi ve idari bil.	5	5,6
İlahiyat	5	5,6
Veterinerlik	5	5,6
Turizm	4	4,4
Meslek yüksek Okulları	4	4,4
Mühendislik	2	2,2
Güzel sanatlar	1	1,1
Ziraat	1	1,1
Cevapsız	4	4,4
Toplam	90	100

Araştırmaya KTMÜ’de tüm fakültelerden katılım sağlanmaya çalışılmıştır. En büyük katılım Edebiyat fakültesinden olmuş, bunu İletişim fakültesi öğrencileri izlemiştir. En az katılım da Ziraat ve Güzel Sanatlar fakültelerinden olmuştur. Bu oranlar üniversitenin Türkiye’den gelen öğrencilerine ilişkin istatistikleri ile de paralellik göstermektedir. Zira, üniversitenin internet sayfasında yer alan istatistiklere göre, KTMÜ’nün Edebiyat fakültesinde 42 kız, 91 erkek olmak üzere, toplam 133; İletişim fakültesinde 11 kız, 53 erkek öğrenci olmak üzere 64 Türkiye menşeli öğrenci öğrenim görmektedir. Yine Ziraat Fakültesinde 1, Güzel Sanatlar Fakültesinde ise iki Türkiye menşeli öğrenci öğrenim görmektedir (http://oidb.manas.edu.kg/genel_ogrsay.html (10.05.2018)).

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflar

	<i>F</i>	<i>%</i>
<i>Hazırlık</i>	15	16,7
<i>1</i>	26	28,9
<i>2</i>	18	20,0
<i>3</i>	16	17,8
<i>4</i>	12	13,3
<i>Cevapsız</i>	3	3,3
<i>Toplam</i>	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 17’si hazırlık, yaklaşık % 29’u birinci sınıf, % 20’si ikinci sınıf, yaklaşık % 18’i üçüncü sınıf ve % 13’ü de dördüncü sınıfta öğrenimlerine devam etmektedirler. Dolayısıyla tüm sınıflardan öğrenciler katıldığı için araştırma belli ölçüde öğrencilerin görüşlerinin genelini yansıtmaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin Mezun Olduğu Lise Türü

	<i>F</i>	<i>%</i>
<i>Anadolu lisesi</i>	43	47,8
<i>Meslek liseleri</i>	20	22,2
<i>Diğer</i>	18	20,0
<i>İmam hatip lisesi</i>	7	7,8
<i>Cevapsız</i>	2	2,2
<i>Toplam</i>	90	100,0

Öğrencilerin mezun oldukları lise ile üniversite tercihleri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Doğal olarak, puan ve nitelik bakımından daha yüksek düzeye sahip liseleri bitirenler daha yüksek puanlı üniversiteleri tercih etmektedirler. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarıya yakını Anadolu Lisesi mezunudur. Bunu genel meslek liseleri (% 22) izlemektedir. İmam Hatip Lisesi mezunu olanların oranı % 7,8 iken, % 20’lik bir öğrenci grubu ise “diğer” seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin yazdığı cevaplara göre, bunların önemli bir kısmı Temel Lise ve Açık Öğretim Lisesi mezundurlar. Bu bilgilere göre KTMÜ’yü tercih eden öğrencilerin geldikleri lise türlerinin ortalama puana sahip liseler olduğu savunulabilir. Araştırmada öğrencilerin üniversiteye giriş puanları sorulmamıştır. Ancak, genel olarak Türkiye’deki üniversitelere kıyasla, KTMÜ’nün puanlarının, (fakültelere göre ortalama 230-390 arasında değişmekte) ortalarında olduğu bilinmektedir. (<http://www.manas.edu.kg/index.php/%C3%B6%C4%9Frenciler/aday-%C3%B6%C4%9Frenciler/puanlar> (20.05.2018)).

Tablo 5. Anne-Babanın Meslek/Çalışma Durumu

<i>Anne</i>		<i>Baba</i>		<i>F</i>	<i>%</i>
	<i>F</i>	<i>%</i>	<i>Memur</i>	<i>F</i>	<i>%</i>
<i>Ev hanımı</i>	70	77,8	<i>Emekli</i>	23	25,6
<i>Memur</i>	9	10,0	<i>İşçi</i>	18	20,0
<i>İşçi</i>	5	5,6	<i>Serbest</i>	11	12,2
<i>Emekli</i>	2	2,2	<i>Esnaf</i>	5	5,6
-----	-----	-----	<i>Çiftçi</i>	3	3,3
<i>Anne yok</i>	1	1,1	<i>Baba Yok</i>	2	2,2
<i>Cevapsız</i>	3	3,3	<i>Cevapsız</i>	3	3,3
<i>Toplam</i>	90	100,0	<i>Toplam</i>	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu, annelerinin mesleğiyle ilgili soruda “ev hanımı” seçeneğini işaretlemiştir. Annelerinin mesleğinin memur olduğunu söyleyenler ise % 10 oranındadır. Diğer seçenekler ise oldukça düşüktür. Buradan anlaşıldığına göre, KTMÜ’yü tercih eden Türk öğrencilerin genelinin anneleri “ev hanımı” olarak yaşamlarını sürdürmektedirler. Yukarıdaki tabloya bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun babalarının mesleğiyle ilgili soruda memur (% 28), emekli (% 26) ve işçi (% 20) olarak işaretledikleri görülmektedir. Babasının mesleğini “serbest” olarak işaretleyenler ise % 12’dir. Babası esnaf ve çiftçi olanların oranı bir birine yakındır. Bu verilerden hareketle, genel itibarıyla, KTMÜ’de öğrenim gören Türk öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarının yüksek olmadığı söylenebilir. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirine ilişkin bilgiler içeren Tablo.7’de bunu destekler niteliktedir.

Tablo 6. Anne-Babanın Eğitim Durumu

<i>Anne</i>		<i>Baba</i>		<i>F</i>	<i>%</i>
	<i>F</i>	<i>%</i>		<i>F</i>	<i>%</i>
<i>Okur-yazar değil</i>	5	5,6	<i>Okur-yazar değil</i>	1	1,1
<i>Okur-yazar</i>	6	6,7	<i>Okuryazar</i>	2	2,2
<i>İlkokul</i>	31	34,4	<i>İlkokul</i>	31	34,4
<i>Orta</i>	12	13,3	<i>Orta</i>	10	11,1
<i>Lise</i>	17	18,9	<i>Lise</i>	15	16,7
<i>Ön Lisans</i>	1	1,1	<i>Ön Lisans</i>	5	5,6
<i>Üniversite</i>	10	11,1	<i>Üniversite</i>	20	22,2
<i>Lisansüstü</i>	1	1,1	<i>Lisansüstü</i>	2	2,2
<i>Cevapsız</i>	7	7,8	<i>Cevapsız</i>	4	4,4
<i>Toplam</i>	90	100,0	<i>Toplam</i>	90	100,0

Tablo 6.’da görüldüğü üzere, KTMÜ’de öğrenim gören Türk öğrencilerin annelerinin % 5’i okur-yazar değilken, bu durum babalarında % 1’lerdedir. Okur-yazar olma durumu annelerde % 6,7, babalarda ise % 2,2’dir. İlkokul, ortaokul ve lise mezunu olma durumlarının oranları hem annelerde hem de babalarda bir birine yakındır. Gözle görünür farklılık, ön lisans ve üniversite mezunu olma ile ilgilidir. Babalarda bu durum % 22’lerde iken, annelerde % 11’lerdedir. Bütün bu verilere bakıldığında, KTMÜ’de öğrenim gören Türk öğrencilerin annelerinin eğitim düzeylerinin, babalarının eğitim düzeylerinden daha düşük olduğu söylenebilir. Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkilemede ailenin eğitim düzeyi tek başına açıklayıcı bir faktör olmayabilir. Bununla birlikte, dolaylı bir çıkarım da olsa, araştırmaya katılan söz konusu öğrencilerin gelmiş oldukları aile profiline göre eğitim düzeyi bakımından çok da yüksek olmadığı savunulabilir. Benzer durumun ekonomik taban açısından da geçerli olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Ailenin Ortalama Aylık Geliri

	<i>F</i>	<i>%</i>
1000-3000 TL.	58	64,4
3001-4500 TL.	12	13,3
4501-6000 TL.	7	7,8
6001-7500 TL.	4	4,4
Daha fazla	1	1,1
Cevapsız	8	8,9
Toplam	90	100,0

Yurt dışında eğitim görmek, belli bir ekonomik kaynağı da gerektirmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarının da tespitine ihtiyaç duyulmuştur. Buna göre, öğrencilerin ailelerinin aylık ortalama gelirlerini gösteren tablo incelendiğinde, yoğunluğun (% 64) 1000 TL ila 3000 TL aralığında olduğu görülmektedir. %13 oranındaki bir öğrenci grubu ise ailesinin aylık gelirinin 3001-4500 civarında olduğunu belirtmiştir. 4500-6000 ve üzeri olanların oranları ise düşüktür. Bu veriler öğrencilerin ebeveynlerinin meslek durumlarına ilişkin veriler içeren tabloyla da paralellik göstermektedir. (bk. Tablo: 5). Söz konusu tabloya göre, öğrencilerin annelerinin büyük çoğunluğu ev hanımıdır. Babaları da büyük oranda memur, emekli, işçilerden oluşmaktadır.

Tablo 8. Türkiye'ye Gitme Sıklığı

	<i>F</i>	<i>%</i>
Yılda bir	65	72,2
Altı ayda bir	14	15,6
Üç ayda bir	4	4,4
Birkaç yılda bir	6	6,7
Daha fazla	1	1,1
Cevapsız	1	1,1
Toplam	90	100,0

Yukarıdaki tabloya göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (% 72) yılda bir defa Türkiye'ye gittiğini söylemektedir. Yaklaşık % 16'lık bir grup altı ayda bir gittiğini söylerken, % 4'lük grup üç ayda bir gittiğini söylemektedir. Tablodan anlaşıldığına göre, birkaç yılda bir gidenler de (% 6,7) bulunmaktadır. Kırgızistan'ın Türkiye'ye uzak bir coğrafyada olması ve dolayısıyla, ulaşım maliyetinin yüksek olması doğal olarak öğrencilerin Türkiye'ye gitme sıklıklarını etkilemekte, sömestr tatili, bayram tatili gibi zaman dilimlerinde dahi Türkiye'ye gitmemektedirler.

Tablo 9. Öğrencilerin İkamet Ettiği Yer

	<i>F</i>	<i>%</i>
KTMÜ yurdu	59	65,6
Öğrenci evi (kiralık)	25	27,8
Cevapsız	6	6,7
Toplam	90	100,0

Tablodan anlaşıldığına göre araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 66) yurttan kaldığını söylemiştir. Yaklaşık % 28 oranındaki bir öğrenci grubu ise öğrenci evinde kaldığını söylemiştir. Yabancı bir ülkede yurttan kalmak pek çok açıdan daha avantajlı bir durumdur. Evde kalmak ise, kira ücreti, yemek, temizlik, ilave harcamalar gibi pek çok ihtiyacı gerektirmektedir. Bu durum öğrencilerin üniversiteye motive olmalarını ve yurttan kalanlara göre daha fazla sorun yaşamalarına yol açabilir. Ancak, kimi öğrenciler çeşitli nedenlerle yurt hayatını tercih etmeyebilmektedirler.

Tablo 10. Aylık Harçlık/Burs Alma Durumu

	F	%
1000-1500	77	85,6
1501-2000	3	3,3
2501-3000	1	1,1
Cevapsız	9	10,0
Toplam	90	100,0

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, anketteki en alt düzey seçenek olan 1000-1500 TL seçeneğini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin bir kısmı ise, kendilerine dağıtılan anket formuna düzenli olarak burs almadıklarını, ortalama olarak, aylık harçlık durumlarının 500-1000 arasında değişebildiğini not etmişlerdir. Aynı şekilde, bazı öğrenciler de bireysel görüşmelerimizde aylık harcamalarının da yine 500-1000 TL arasında olduğunu söylemişlerdir. Bu bulgular da onların ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin tabloların verileriyle örtüşmektedir.

2.2. Öğrencilerin Üniversiteyi Tercih Süreci, Memnuniyet Durumu ve Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Üniversite tercih sürecinde bilinçli ve istekli bir tercih yapılması, buna bağlı olarak, eğitim görülecek üniversite, şehir vb. hakkında kapsamlı bir araştırma yapılması son derece önemlidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite tercihlerini yaparken böyle bir araştırma yapıp yapmadıklarını belirlemek amacıyla onlara bazı sorular sorulmuştur. Aşağıda buna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 11. KTMÜ'yü İsteyerek Tercih Etme Durumu

	F	%
Evet	41	45,6
Hayır	42	46,7
Cevapsız	1	1,1
Toplam	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin içerisinde KTMÜ'yü isteyerek tercih ettiğini belirtenlerin oranı yaklaşık % 46'dır. İsteyerek yapılan tercihler öğrencilerin üniversite eğitimlerini olumlu yönde etkileyebilir. Böylece onlar üniversite yıllarını daha iyi değerlendirebilirler. İmkân sağlanması halinde, ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini geliştirecek etkinliklere yönelebilirler. Karşılaştıkları sorunların üstesinden daha kolay gelebilirler. (Korkmaz, 2010).

Bu üniversiteyi isteyerek seçmediklerini söyleyenlerin oranı da yaklaşık % 47'dir. Bu veri de oldukça yüksek gözükmektedir. Onların bilinçli bir tercih yapmadan, istemeyerek bu üniversiteye gelmiş olmaları, üniversiteye, derslere, öğrenciliğe ilişkin tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durumda onlar stres, doyumsuzluk, içe kapanma vb. kişisel ve psikolojik problemler yaşayabilirler. Bu durumda yıllarını boş geçirme, kendilerini geliştirememesi sorunlarıyla da karşı karşıya kalabilirler.

Tablo 12. KTMÜ'yü Tercih Etmeden Önce, Kırgızistan Hakkında Araştırma Yapma Durumu

	F	%
Evet	36	40,0
Kısmen	32	35,6
Hayır	16	17,8
Cevapsız	6	6,7
Toplam	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden yaklaşık % 40'ı KTMÜ'yü tercih etmeden önce, Kırgızistan (yönetim, ekonomi, yaşayış, kültür vb.) hakkında araştırma yapıp yapmadıklarına ilişkin soruyu, "evet" seçeneğini işaretleyerek, daha kesin bir kanaat belirtmek suretiyle cevaplandırmışlardır. Bu durum, onların daha bilinçli bir tercih yaptıkları şeklinde yorumlanabilir.

Bahsi geçen soruda "kısmen" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranı ise yaklaşık % 36'dır. Bu durum, söz konusu öğrencilerin yeterli olmasa da yine araştırma yaparak, geldikleri ancak çok da bilinçli olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Aynı soruda "hayır" seçeneğini işaretleyenler ise yaklaşık % 18'dir. Öğrencilerin yeterli araştırma yapmadan veya hiçbir araştırma yapmaksızın üniversite tercihinde bulunmaları, onların üniversite/fakülte yaşamına, ortamına uyum sağlamalarını güçleştirebilir, onların üniversiteden beklentilerini olumsuz etkileyebilir, bir takım hayal kırıklıkları yaşamalarına neden olabilir. Nitekim yapılan çapraz tablo analizlerinde, şu an söz konusu üniversitede öğrenim görmekten memnun olmayan veya bu konuda kararsız olanların büyük oranda, burada sözü edilen konularla ilgili her hangi bir araştırma yapmadıkları anlaşılmıştır.

Tablo 13. KTMÜ Hakkında Araştırma Yapma Durumu

	F	%
<i>Evet</i>	47	52,2
<i>Kısmen</i>	32	35,6
<i>Hayır</i>	10	11,1
<i>Cevapsız</i>	1	1,1
<i>Toplam</i>	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 52'si "üniversiteyi tercih etmeden önce, üniversitenin programları, öğretim süresi, eğitim ortamları, beslenme, barınma imkanları vb. konusunda araştırma yaptınız mı?" şeklindeki soruda, "evet" seçeneğini işaretleyerek, daha kesin bir kanaatte bulunmuşlardır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık % 36'sı ise bahsi geçen soruda "kısmen" seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin % 11'i ise bahsi geçen soruda "hayır" seçeneğini işaretlemiştir. Bu verilere göre, KTMÜ'de öğrenim gören ve araştırmaya katılan Türk öğrencilerin yarısı daha bilinçli bir tercih yapmış gibi gözüküyorken, yarıya yakın bir öğrenci grubu ise söz konusu süreçte yeterince bilinçli bir seçim yapmamış gibidirler. Onların bu üniversiteyi tercih nedenlerine ilişkin soru da bu konuya açıklık getirir niteliktedir.

Tablo 14. KTMÜ'yü Tercih Nedenleri*

	Sayı
<i>Merak ve macera.</i>	40
<i>Aile ve çevremden uzaklaşma isteği.</i>	26
<i>Türkiye'de başka üniversitelere/fakültelelere puanımım yetmemesi.</i>	24
<i>Mezun olunca daha kolay iş bulabileceğimi düşündüğüm için.</i>	21
<i>Kırgızistan'ın dini ve kültürel yapısını kendime yakın bulmam.</i>	13
<i>Üniversitenin sunduğu imkanlar.</i>	11
<i>Aile, arkadaş veya öğretmenlerimin tavsiyeleri.</i>	8
<i>Üniversitenin eğitim kalitesi.</i>	7
<i>Başka sebepler.</i>	9

Araştırmaya katılan öğrencilere "Kırgızistan- Türkiye Manas Üniversitesini Tercih etmenizi etkileyen öncelikli sebep ya da sebepler nelerdi?" şeklinde bir soru sorulmuş, birden fazla seçeneği

* **Bu soruda öğrenciler birden fazla şıkı işaretleyebilmişlerdir.

işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Buna göre, öğrencilerin verilen farklı seçenekler içinden en çok yoğunlaştıkları konular sırasıyla, “merak ve macera”, “Aile ve çevreden uzaklaşma isteği”, “Türkiye’de başka üniversitelere/fakülterlere puanın yetmemesi”, “Mezun olunca daha kolay iş bulabilme düşüncesi”dir. Yukarıdaki veriler bu kurumu tercih eden öğrencilerin önemli bir kısmının oldukça farklı motivasyonlarla buraya yöneldikleri şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla bahsi geçen öğrenciler farklı saiklerle buraya geldikleri için eğitim süreçlerine yoğunlaşmakta, kendilerini yetiştirmekte yeterince çaba gösteremeyebilirler. Ülkemizde yapılan bir araştırmada ise, Türkiye’nin imkanları, üniversitelerin kalitesi, iş bulma imkanları gibi oldukça farklı bulgular elde edilmiştir (Yardımcıoğlu, Beşel, Savaşan, 2017: 245).

Diğer bir grup öğrenci ise eğitimle ilişkili maksatlarla bu kurumu tercih etmiş gözükmektedirler. Buna göre, bahsi geçen öğrenciler, “Kırgızistan’ın dini ve kültürel yapısını kendine yakın bulması”, “Üniversitenin sunduğu imkanlar”, “Aile, arkadaş veya öğretmenlerimin tavsiyeleri”, “Üniversitenin eğitim kalitesi” gerekçeleri ile buraya yönelmişlerdir. “Başka” sebepleri işaretleyen öğrencilerin çoğunluğu “dil öğrenmek” gayesiyle burayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Bu anlamda son iki gruptaki öğrencilerin konuya daha gerçekçi baktıkları ve üniversiteye belli bir araştırma yaparak geldikleri anlaşılmaktadır. Yapılan çapraz tablo analizinde bu öğrencilerin belli bir araştırma yaparak burayı tercih ettikleri anlaşılmıştır.

Ülkemizde Kırgız öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin Türkiye’yi, rüşvet olmaması, yaşam şartlarının iyi olması, Türkiye’deki eğitim imkanlarının iyi olması, dini faktörler ve yurt dışında okuma isteği gibi nedenlerle tercih ettikleri ifade edilmiştir (Alyılmaz, Biçer, Çoban, 2015: 333). Yine bir başka araştırmada da nitelikli eğitim, meslek edinme, akademik ve kişisel açıdan nitelikli öğretim elemanları, yurt, burs imkanları, benzer kültüre sahip olma vb. gibi daha çok doğrudan eğitimle ilgili hususların öne çıkarıldığı görülmüştür (Enterieva, Sezgin, 2016).

3.12. Şu an KTMÜ’de Okumaktan Memnun Olma Durumu ve Buna İlişkin Gerekçeler

Üniversiteyi tercih süreci ve tercih nedenleri, üniversitede eğitim görmekten duyulan memnuniyeti de etkileyecek bir husustur. Bu çerçevede araştırmaya katılan öğrencilere “*Şu an burada öğrenim görmekten memnun musunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Buna ilişkin şöyle bir tablo ortaya çıkmıştır.

Tablo 15. Şu an KTMÜ’de Okumaktan Memnun Olma Durumu

	F	%
Memnunum	38	42,2
Kısmen Memnunum	33	36,7
Memnun Değilim	18	20,0
Cevapsız	1	1,1
Toplam	90	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu (% 42) şu an burada öğrenim görmekten dolayı memnun olduklarını ifade etmektedirler. Yaklaşık % 37’lik bir öğrenci grubu ise “kısmen memnun” olduklarını söylemişlerdir. Bu iki grup birlikte düşünüldüğünde halen KTMÜ’de eğitim gören öğrencilerin çoğunluğunun burada eğitim görmekten dolayı memnun oldukları söylenebilir. Bununla birlikte % 20 oranında bir öğrenci grubu ise burada öğrenim görmekten dolayı memnun olmadığını ifade etmiştir. Yapılan çapraz tablo analizinde söz konusu öğrencilerin genelde burayı istemeden ve eğitimle doğrudan ilişkili olmayan nedenlerle tercih edenler olduğu anlaşılmıştır. Daha önce geçtiği üzere, öğrencilerin yaklaşık % 46’nın bu kurumu istemeden tercih ettiği ortaya çıkmıştı. (bk. Tablo 11). Bütün bu bulgulardan anlaşılacağı üzere, üniversite tercihi isteyerek ve bilinçli olarak yapanlar, burada eğitim görmekten dolayı daha memnun iken, daha işin başından bilinçsizce ve gerçekten istemeden tercih yapanlar ise daha az memnundurlar veya memnun değildirler.

Öğrencilerin memnuniyet düzeylerini tespit kadar, bunun gerekçelerini yani altında yatan sebepleri öğrenmek de önemlidir. Bu amaçla araştırmada öğrencileri memnun eden veya etmeyen faktörlerin neler olduğunu öğrenebilmek amacıyla, ilgili soruya “Çünkü” ifadesi yazılıp, öğrencilerden buraya açıklama yazmaları istenmiştir. Aşağıda, çünkü seçeneğine yazılan bu ifadelerden kritik olanlar gruplar halinde ele alınmıştır.

A. Burada Eğitim Görmekten Dolayı Memnun Olanlar ve Gerekçeleri

Burada eğitim görmekten dolayı memnun olan öğrencilerin memnuniyet gerekçeleri belli temalar altında analiz edildiğinde bunların: 1. Eğitim kalitesi, 2. Ortam, 3. Dil, 4. Kültür başlıkları altında

yoğunlaştığı görülmüştür. Aşağıda bunlar sırasıyla verilmiştir.

Eğitimle ilgili olan ifadeler:

“Buradaki eğitim beni tatmin etti. Manas’taki eğitimden memnunum. (İletişim, Hazırlık, Erkek), “Aldığım eğitim beklentilerimi karşılıyor.” (SBE, Yls, Kadın), “Verilen eğitim beni tatmin etti”. (İletişim, Hazırlık, Erkek) “İyi arkadaşlar edindim ve dersler de gayet güzel gidiyor.” (Güzel Sanatlar, 1. Kadın), “Hocalarımdan memnunum”, (Edebiyat, Kadın), “Çalışmak istediğim alanda kaliteli hocalara sahibim”, (SBE, Yls Kadın), “Eğitim kalitesi çok iyi,” (Edebiyat, 3. Kadın)

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı üzere, bir grup öğrenci burada okumaktan dolayı memnun olduklarını ve bunun gerekçeleri olarak, almış oldukları eğitimin kendilerini tatmin ettiğini, beklentilerini karşıladığını, derslerden ve hocalardan memnun olduklarını ifade etmektedirler. Özetle söylemek gerekirse, bu ifadeler bahsi geçen öğrencilerin buradaki eğitim kalitesini beğendikleri anlamına gelmektedir. Bu oldukça önemli ve olumlu bir durumdur.

Ortamla ilgili İfadeler:

“Kendimi özgür hissedip, derslerime odaklanabiliyorum”, (Edebiyat, 1. Erkek), “İyi arkadaşlar edindim ve dersler de gayet güzel gidiyor.” (Güzel Sanatlar, 1. Kadın), “Üniversitenin ortamı eğitim görmeye uygun” (İletişim, Hazırlık, Erkek), “Farklı bir ortam var, sınıf arkadaşlarım da iyi.” (Edebiyat, 1. Kadın), “Alıştım ve burası benim hayatımda önemli bir yere sahip,” (Kadın, 4) “Farklı milletli, güzel bir ortam”, (Edebiyat, 4, Kadın), “Farklı kültürle birlikte yaşama olanağı sunuyor”. (SBE, Yls, Kadın), “Farklı ülkelerden gelen arkadaşlık ortamı,” (SBE, Yls, Erkek).

Diğer bir grup öğrenci ise, buradaki ortamdan dolayı memnun olduklarını ifade etmektedirler. Buna göre, onlar buradaki özgürlük ve arkadaşlık ortamı, farklı ülkelerden öğrencilerle birlikte yaşama imkanı gibi gerekçelerle kendilerinin burada olmaktan dolayı memnun olduğunu belirtmişlerdir. Bu tespit de oldukça önemlidir. Gerçekten de bu üniversitede Afganistan, İran, gibi ülkelerin yanı sıra, Türki cumhuriyetlerden, Balkanlardan, Rusya’dan, Çin’den vb. olmak üzere, toplamda 14 farklı ülkeden öğrenciler birlikte eğitim görmektedirler (<http://oidb.manas.edu.kg/sayiyeni.php> (12.04.2018)).

Dil öğrenme ile ilgili ifadeler:

“Üç dili birden (İngilizce, Rusça, Çince) öğrenebildim, benim için harika oldu” (Edebiyat, 3, Kadın), “Dil öğrenmek çocukluğumdan beri bir tutkumdur. Şu an Rusça, İngilizce ve Farsça biliyorum (burada öğrendim”, (Edebiyat, 3, Kadın), “Kendi bölümüm açısından Türkiye’ye kıyasla dil öğrenme imkanı daha iyi ve maddi olarak dil öğrenmek daha uygun”. (SBE, Yls, Kadın), “Dil öğrenme açısından uygun bir ortam”. (SBE, Yls, Kadın), “Dil öğrenme açısından çok zengin bir yer. Birçok dil ve kültürle iç içe yaşıyorum”. (Edebiyat, 4, Kadın), Dil öğrenmek için güzel.” (Edebiyat, 1, Kadın, “Rusça Öğrenebiliyorum” (İlet, 2, Erkek), “Burası Rusçayı öğrenmek için harika bir yer”, (Edebiyat, Kadın).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere, diğer bir grup öğrenci ise memnuniyet gerekçesi olarak daha ziyade dil öğrenme hususunu öne çıkarmıştır. Söz konusu öğrencilerin genelde Edebiyat Fakültesi öğrencileri oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, onlar Manas Üniversitesinde birden fazla dil öğrenme imkanına sahip oldukları, bu imkanın Türkiye’ye kıyasla daha iyi ve ekonomik olması gibi gerekçelerle burada olmaktan dolayı memnundurlar. Buradan hareketle burada verilen dil eğitiminin söz konusu öğrencileri tatmin ettiği söylenebilir.

Kültürle ilgili ifadeler:

“Üniversite sayesinde Orta Asya tarihi, kültürü hakkında geniş bilgi sahibi oldum ve 2 yabancı il öğrendim.” (Edebiyat, 1. Kadın), “Bir öğrencinin sahip olmak isteyebileceği yaşayışın ve kültürel hayatın burada olduğunu düşünüyorum.” (Edebiyat, 1. Kadın), “Uluslar arası ve Türk dünyasını tanıma imkanım oldu”. (Edebiyat, 1, Erkek), “Başka bir kültürle iç içe yaşama olanağı sunuyor”. (SBE, Yls, Kadın), “Birçok dil ve kültürle iç içe yaşıyorum”. (Edebiyat, 4, Kadın), “Bir tarihçi olarak Orta Asya tarihini araştırmak için güzel”. (Edebiyat, 1, Kadın), “Çok kültürlü ve uluslar arası bir üniversitede ücretsiz eğitim almak ve Türk halkları ile yakından tanışma imkanı” (Edebiyat, 1, Erkek), “Kültürel bir ortamda farklı ülkelerden gelen insanlarla etkileşim kurup, mesleğime yönelik araştırmalar yapabiliyorum.” (Edebiyat, 1, Erkek)

Diğer bir grup öğrenci ise kültür boyutunu öne çıkarmıştır. Buna göre onlar, burada Orta Asya tarihi ve kültürünü yerinde öğrenme, Türk dünyasını daha yakından tanıma, başka ülkelerden (14 farklı ülke) gelen öğrencilerin kültürünü tanıma gibi gerekçelerle burada olmaktan dolayı memnuniyetlerini ifade etmişlerdir. Bu değerlendirmeler de oldukça önemlidir. Türkiye’de Kırgız öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada da dil öğrenme imkanı, kaliteli eğitim, gelişmişlik, eğitim imkanları, rüşvetin olmaması, dini faktörler, yurt dışında okuma isteği gibi faktörlerin öne çıktığı ifade edilmiştir (Alyılmaz,

Biçer, Çoban, 2015: 333).

B. Burada Eğitim Görmekten Dolayı Kısmen Memnun Olanlar ve Gerekçeleri

Yukarıda verilen memnuniyetle ilgili tabloda % 37 oranındaki bir öğrenci grubunun burada öğrenim görmekten dolayı kısmen memnun olduğu ifade edilmişti. Dolayısıyla onların bu konuda bazı sorunlar yaşadıkları anlaşılmıştı. Onların “çünkü” seçeneğine yazdıkları açık uçlu ifadelerin geneline bakıldığında bu sorunların: 1. Dil, 2. Programlar, 3. Sosyal aktiviteler, 4. Maddi sorunlar, 5. Aile özlemi başlıkları altında toplandığı görülmüştür. Aşağıda bunlar sırasıyla verilmiştir.

Dille ilgili sorun yaşayanlar:

“Her ne kadar sınavlarda Türkçe yazmamıza izin verilse de, Kırgızca derslerde zorlanıyorum”, (Veterinerlik, 2, Kadın), “Kırgızca’nın yetersizliğinden dolayı zorlanıyorum. Bazı hocalar Rusça ders anlatıyor, empati yapmıyor” (İletişim, 2, Erkek), “% 50 Türkçe, % 50 Kırgızca olması gerekiyor, ama böyle olmuyor. Derslerin % 90’ı Kırgızca ve Rusça. Ayrıca, Hazırlıkta öğrendiğimiz Kırgızca yetmiyor, teknik terimlerin çoğu Rusça, dersler anlaşılıyor” (İletişim, 3, Kadın), “Rusça anlatılan derslerde ve verilen ödevlerde Türk öğrenci olarak sıkıntı çekiyorum. Rusça sınav kağıdı önüme geldi, çözmek beklendi”. Mühendislik, Erkek, 3.sınıf), “Bazı hocalarımızla ilgili yeterlik sorunları var. Dersi Rusça anlatıp, Türk arkadaşlar Türkçe video bulsun diyen hocalar var.” (? , 1, Erkek) “Fakültede gördüğüm dersler yeterli, ancak birkaç derste Kırgızca yüzünden sorun yaşıyorum” (Veterinerlik, Erkek, 2), “Bölümümde Türkçe ders sayısı çok az (1 tane)”, (Edebiyat, PDR, Kadın), “Kırgızca derslerden bir şey öğrenemiyoruz” (İletişim, 2, Erkek), “Dersler sınıfta sadece Kırgızlar varmış gibi, onlara yönelik işleniyor. (Edebiyat, 1, Kadın)

Yukarıda yer alan öğrenci ifadelerine bakıldığında söz konusu öğrencilerin burada olmaktan dolayı memnun oldukları, ancak özellikle dil yüzünden sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır. Buna göre onlar, Kırgızca’nın çeşitli derslerdeki terminolojiyi karşılamakta yetersiz kalması, bazı hocaların derslerinde Rusça terminoloji kullanması, hatta derslerini Rusça anlatmaları, onların ifadelerine göre, bazı hocaların sadece Kırgız öğrencilere yönelik ders anlatması, bazı bölümlerde yeterince Türkçe dersin olmaması gibi gerekçeler öne sürerek, sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Buradan anlaşıldığına göre, hocalarla ilgili sorun olduğu ifade edilse de, bazı öğrencilerin de hazırlık sınıfında yeterince Kırgızca ve Rusça öğren(e)memiş gözükmektedirler. Bu anlamda sorunların iki boyutlu olduğu söylenebilir. Dille ilgili sorunlar hemen her ülkede görülebilecek, ancak üstesinden gelinebilecek sorunlardır (Yardımcıoğlu, Beşel, Savaşan, 2017: 245; Alyılmaz, Biçer, Çoban, 2015: 337).

Öğretim programı ile ilgili sorun olduğunu söyleyenler:

“Yarım dönem için gördüğümüz bazı derslerin ne gereği var! Gereksiz dersler yüzünden 3’e geçemiyorum.” (Edebiyat, Çin dili, 2, Kadın), “Bölümlerden çok gereksiz ders var” (Edebiyat, Çin dili, 3, Kadın), “Dersler bölümle alakasız” (Edebiyat, 1, Kadın), “Eğitim kalitesi daha iyi olabilir. Özellikle seçmeli derslerde fakülteler kendi bölümlerine yakın dersleri seçebilmeliler.” (Edebiyat, 4, Kadın), “Slaytla ders anlatıyormuş gibi zaman geçirip, anlatılmayan konulardan ödevler verip, her hafta ödev kontrolleriyle ders anlatılmadan dönem bitiren hocalarla üniversite yürümez.” (? , Erkek, 3. sınıf)

Diğer bir grup öğrenci ise programlardaki bazı dersleri gereksiz olduğu, bazı seçmeli derslerin öğrencilerin kendi bölümlerine uygun şekilde olmadığı, bazı hocaların slaytla ders anlatırken verimli olamadığı, ödevleri işlevsel kullanmadığı, ödev kontrollerini yaparken zamanı etkili kullanmadığı gibi gerekçelerle sorunlar yaşandığını ifade etmektedirler. Araştırmaya konu olan üniversite iki ülkenin anlaşması ile özel statüde faaliyet gösteren bir kurumdur. Dolayısıyla, fakültelerin eğitim programları belirlenirken, iki ülkenin yüksek öğretimle ilgili eğitim standartları, eğitim içerikleri de gözetilmeye çalışılmaktadır. Böyle olunca öğrenciler bazı dersleri gereksiz görebilmektedirler. Burada dile getirilen hususlar tekil olgular da olsa gerçekten önemlidir. Bu konuda daha fazla araştırma yapılarak, sorunların derinlemesine tespit edilmesi ve bunları çözmeye yönelik gerekli iyileştirilmelerin yapılması önemlidir.

Sosyal aktivitelerle ilgili görüş belirtenler:

“Dil olarak çok iyi, fakat üniversite daha iyi imkanlar sunabilir. Konferanslar, sempozyumlar, etkinlikler vb.” (Edebiyat, Hazırlık, Erkek), “Bizi geliştirecek çok aktivite olduğunu düşünmüyorum”, (İng. edebiyatı, 3, Kadın), “Sosyal etkinliklerde Türk öğrencilere yeterli bilgilendirme yapılmıyor. Bütün etkinliklerde hep Kırgız öğrenciler görev alıyor.” (İletişim, Hazırlık, Erkek). “Renksiz ve motivasyonsuz bir kampus hayatı var. Boşlukta hissediyorum” (Etkinlikler artırılmalı), Mühendislik, Erkek, 3. sınıf), “Memnunum, ancak, yenilikçi ve öğrenci profilini geliştirici eğitim verilmesi ve kültür kaynaşması adına verimli çalışmaların yapılması gerektiğini düşünüyorum” (SBE, Yls, Erkek)

Bu görüşleri dile getiren öğrenciler ise, üniversitedeki sosyal aktivitelerle ilgili olarak, daha fazla

ve çeşitli etkinlik yapılması, söz konusu etkinliklerde Türk öğrencilerin yeterince bilgilendirilmemesi ve görev almaması, kampüs hayatının renksiz olması, kültür kaynaşmasına yönelik daha fazla çalışma yapılması gibi gerekçeler ileri sürmüşlerdir. Normalde üniversitede çok çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmekte ve bunlar tüm öğrencilere duyurulmaktadır (<http://www.manas.edu.kg/index.php/anasayfa> (04.04.2018)). Muhtemelen bu konularda yakınan öğrenciler, söz konusu etkinliklerde görev alma konusunda daha fazla teşvik bekliyor gözükmektedirler.

Maddi sorunlarla ilgili görüş belirtenler:

“Ekonomik açıdan eskiye nazaran daha pahalı ve zor bir hayatın içindeyiz.” (Edebiyat, 4, Kadın), “Türk lirasının değer kaybetmesi,” (Edebiyat, 1, Kadın), “İlk sene TL kuru 25 iken şimdi 12 oldu, (yani 1 TL 25 Kırgız Som’u yapıyorken, şimdi 1 TL, 12 Som oldu) maddi sorun yaşıyoruz; yurt olmazsa, paran da yoksa, sokakta kalabilirsin” (Edebiyat, Çin dili, 3, Kadın), “Burada dil öğrenme avantajı çok, fakat aile özlemi, maddiyat zor.” (Edebiyat, 1, Kadın), “Okuduğum bölüm sebebiyle yurt dışına gitmem lazım, ortalama 20 bin lira, elimdeki mesleği bırakıp geldim.” (Edebiyat, Çin dili, 3, Kadın), “Maddi sıkıntılardan dolayı sorun yaşıyorum” (Besyo, 3, Kadın), “Buraya geleceğim zaman yurt çıkmama endişesi yaşadım ve maddi durum yüzünden bırakmayı düşündüm.” (Edebiyat, 1. Kadın), “Ekonomik olarak zorlanıyoruz,” (Edebiyat, Çin dili, 3.Kadın), “O kadar harçlığımız olsaydı özel bir üniversite okurduk. Harçlığımız 500 tl.”

Yukarıdaki görüşleri dile getiren öğrenciler ise, maddi sorunları ön plana çıkarmaktadır. Buna göre onlar, özellikle TL kurunda meydana gelen ve % 50’yi bulan değer kaybının kendi hayatlarını da olumsuz etkilediğini, hatta bazı öğrencilerin maddi sorun yüzünden buradan ayrılmayı bile düşündüğünü ifade etmişlerdir. Ülkemizde yapılan bir araştırmada da kimi öğrencilerin ekonomik sorunlar yaşadığı ifade edilmiştir (Yardımcıoğlu, Beşel, Savaşan, 2017: 245).

C. Burada olmaktan dolayı memnun olmadıkları söyleyenlerin görüşleri

İlgili tabloda % 20 oranındaki bir öğrenci grubunun burada öğrenim görmekten dolayı memnun olmadığı ifade edilmişti. Onların “çünkü” seçeneğine yazdıkları açık uçlu ifadelerin geneline bakıldığında ise bunların genelde tekil olgular olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu ifadeler aşağıda verilmiştir.

“Gelen öğrenci profilinin seviyesiyle ilgili yetersizlik var.” (Edebiyat, 3, Kadın), “4 yıldır aynı yemekler yapılıyor, yemekler daha iyi olabilir. Yemekleri çöpe dökmek zoruma gidiyor.” (Edebiyat, 3, Kadın), “Kampüs içinde can güvenliğimiz yok, isteyen rahatlıkla girebiliyor. 9 katlı binanın yıkılması gerek. Benim başıma geldi. Birçok kişinin orada başına iş gelebiliyor. Kampüse öğrenci dışında giriş yasak olmalı” (İletişim, Hazırlık, Erkek), “Alçı yapan yok, dikiş atan yok, dış doktoru yok, sağlık sistemi geliştirilmeli”, (Edebiyat, Çin dili, 3, Kadın), “Bölümümü seviyorum. Ancak ülke önyargısı problemlidir” (Veterinerlik, Erkek, 2. sınıf), “Okula servis verilebilir. “(İletişim, Hazırlık, Erkek), “Burs sadece Kırgız öğrencilere sağlanıyor. Hâlbuki internet sitesinde burs sağlandığı yazıyor.” (İletişim, Hazırlık, Erkek), “Bazı Türk öğrenciler yüzünden diğerleri de kötü düşünülüyor” (Edebiyat, 3, Kadın)

Bu görüşlerden de anlaşılacağı üzere, halen burada olmaktan dolayı memnun olmadığını söyleyen öğrenciler, her birisi tekil olmak üzere, üniversiteye gelen kimi öğrencilerin seviyesinin düşük olması, yemeklerin aynı olması, kampüs içinde güvenlik sorunu olması, sağlık sisteminin yeterli olmaması, ön yargı olması, burs, servis sorunu olması gibi konuları sorun olarak dile getirmişlerdir. Türkiye’de öğrenim gören Kırgız öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmada da sayıca az da olsa öğrenciler, ekonomik sorunlar, oturma izninin olmaması, kültürel farklılıklar, önyargılı yaklaşım gibi hususlara dikkat çekmişlerdir. (Alyılmaz, Biçer, Çoban, 2015: 333). Dolayısıyla yukarıda öğrencilerin sorun olarak dile getirdikleri hususların başka ülkelerde de yaşanabildiği söylenebilir.

3. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonuçları halen KTMÜ’de öğrenim görmekte olan Türk öğrencilerin geldikleri sosyal çevrenin özellikleri, üniversiteyi tercih süreçleri, tercih nedenleri, üniversiteden memnuniyet durumları, beklentileri vb. konusunda önemli ipuçları ortaya koymuştur. Buna göre KTMÜ’de öğrenim görmekte olan Türk öğrenciler Türkiye’nin hemen her bölgesinden gelmişler ve genelde orta düzeyde denilebilecek liseleri bitirmişlerdir.

Genel itibarı ile, söz konusu öğrencilerin ailelerinin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarının yüksek olmadığı anlaşılmıştır. Buna göre, onların ailelerinin ekonomik gelirleri yüksek değildir. Bahsi geçen öğrencilerin annelerinin çoğu ev hanımı, babalarının çoğu ise memur, emekli ve işçidir. Genel itibarıyla, onların ebeveynlerinin eğitim durumu da yüksek değildir. Örneğin, üniversite bitirme oranı annelerde daha düşük (% 11) babalar da ise biraz daha yüksektir (% 22) .

Söz konusu öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye'ye yılda bir defa gitmektedir. Burada onların çoğunluğu yurttan kalmakta, yaklaşık üçte birlik bir grup ise öğrenci evlerinde (kiralık) kalmaktadır. Öğrencilerin aldıkları ortalama aylık harçlık miktarı 500-1000 TL civarındadır. Aynı şekilde harcamaları da böyledir.

Öğrencilerin yaklaşık yarısı bu kurumu isteyerek, diğer bir yarısı da istemeden tercih ettiğini söylemiştir. Tercih yapmadan önce, bu ülke ve üniversite (ülkenin yapısı, üniversitenin programları, ortamı, imkânları vb.) ile ilgili nitelikli bir araştırma yapanların oranı yüksek değildir. Dolayısıyla öğrencilerin çoğunluğu bilinçli bir tercih yapmamıştır, denebilir.

Bizzat kendi ifadelerinden anlaşıldığına göre, öğrencilerin çoğunluğu, üniversite eğitimi ile doğrudan ilgili gözükmeyen gerekçelerle bu kurumu tercih etmiş gözükmektedirler. Örneğin onlar, tercih nedeni olarak, merak ve macera, aile çevresinden uzaklaşma, Türkiye'de başka üniversitelere puanın yetmemesi gibi sebepleri öne çıkarmışlardır. Dolayısıyla, söz konusu öğrencilerin önemli bir kısmının, bu üniversiteye gelmeden önce yeterince araştırma yapmadığı ve bilinçli bir tercih yapmadığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, ülkeyi ve üniversiteyi araştırarak, buradaki eğitim kalitesini ve imkânları sorgulayarak, burayı neden tercih ettiğini bilerek gelen belli bir öğrenci grubu da bulunmaktadır.

Genel itibarıyla, öğrenciler bu üniversitede eğitim görmekten memnundurlar. Memnun olan öğrenciler, eğitim kalitesi, ortam, dil, kültür benzerliği gibi gerekçeleri öne çıkarmışlardır. Kısmen memnun olduğunu söyleyen öğrenciler ise, dil sorunu yaşamaları, eğitim programlarında ve ders işleme süreçlerinde eksiklikler olması, sosyal aktivitelerin yetersizliği, maddi sorunlar yaşamaları, aile özlemi çekmeleri gibi gerekçeleri öne sürmüşlerdir. Burada olmaktan dolayı memnun olmadıklarını söyleyenler ise, üniversiteye gelen kimi öğrencilerin seviyesinin düşük olması, yemeklerin aynı olması, bazen ülkede kendilerini güven içinde hissetmemeleri, sağlık sisteminin yeterli olmaması, bazı ön yargıların olması, burs sorunu olması gibi konuları dile getirmişlerdir.

Burada dile getirilen hususların gerçekte ne kadar sorun olduğu, bunların öğrenci başarısını ne kadar etkilediği elbette tartışılabilir. Bununla birlikte, öğrencilerin bu ve benzeri konulardaki görüşleri daha detaylı araştırmalara konu edilerek, daha detaylı bulgular elde edilebilir ve sorun olan alanlarla ilgili iyileştirme çalışmaları yapılabilir.

Öğrencilerin daha bilinçli bir tercih yapmaları için üniversite tanıtımları daha etkili yapılabilir. Böylece öğrenciler kendisini bekleyen şartların ve imkânların neler olduğu; üniversitenin eğitim programları, burs, yurt imkanları, ülkenin koşulları vb. konularda da araştırma yaparak, daha bilinçli bir tercihle buraya gelebilirler.

Araştırmada sorulan, ancak, bağlamı değiştireceği ve çerçeveyi genişleteceği düşüncesiyle, verileri yukarıda verilmeyen bir başka soruda öğrencilerin önemli bir kısmı en az bir defa üniversiteyi bırakıp, Türkiye'ye gitmeyi düşündüğünü söylemiştir. Bu öğrenciler genelde hazırlık sınıfında eğitim görmektedirler. Dolayısıyla, özellikle hazırlık sınıfındaki oryantasyon eğitimlerinin kalitesi daha da geliştirilebilir. Hazırlık-üst sınıflar, Türk-Kırgız öğrenciler arasında kaynaşmayı sağlayacak etkinlikler geliştirilebilir.

Üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerin buradan beklentileri, karşılaştıkları sorunlar vb. konusunda araştırmalar yapılarak, üniversiteye başladıkları yıldan itibaren ihtiyaç duydukları konularda (akademik, sosyal gelişim, mezuniyet sonrası görev alınacak meslekler, iş imkanları, bunların gerektirdiği yeterlikler, bu çerçevede yapılması gerekenler vb.) sürekli bir rehberlik hizmetinin verilmesi, bu sorunların azaltılmasına önemli katkılar sunabilir. Bu çerçevede üniversitede mevcut olan "akademik danışmanlık" sistemi gözden geçirilerek, daha bir işlerlik kazandırılabilir. Diğer taraftan, söz konusu öğrencilere yönelik olarak, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin daha sistemli, planlı, programlı bir şekilde yürütülebilmesi için ayrı bir birim oluşturulması faydalı olabilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteden beklentileri, buradaki eğitim-öğretim süreçlerinin niteliğine ilişkin tespit ve değerlendirmeleri önemli ipuçları taşımaktadır. Bunlarla ilgili olarak, daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir. Üniversitede uygulanan programlar, öğretme-öğrenme süreçleri, sunulan diğer hizmetler bu araştırmalardan elde edilecek sonuçlar çerçevesinde gözden geçirilerek, daha nitelikli hale getirilebilir.

Yurt dışında öğrenim gören Türk öğrencilerle ilgili olarak, başka üniversitelerde de benzer araştırmalar yapılabilir. Söz konusu araştırmalardan elde edilecek bulgular sayesinde hem bu araştırmanın bulguları test edilebilir, hem de konunun farklı boyutlarına ilişkin daha bütüncül yorum ve değerlendirmeler yapılarak, söz konusu öğrencilerle ilgili daha gerçekçi kararlar alınabilir.

KAYNAKÇA

- Alyılmaz, S., Biçer N. ve Çoban, İ. (2015). "Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe Ve Türkiye'ye Yönelik Görüşleri", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı 4/1, ss. 328-338.
- Arlı, M. Nazik, H. (2001). *Bilimsel Araştırmaya Giriş*, Ankara, Gazi Kitabevi.
- Çağlar, A. (1999). "Türk Üniversitelerinde Öğrenim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Akraba Toplulukları Öğrencilerinin Sorunları", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 32, Sayı 4, ss. 133-169.
- Çöllü, E. F., Öztürk, Y. E. (2010). "Türk Cumhuriyetleri, Türk Ve Akraba Topluluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum Ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği)", *Journal of Azerbaijani Studies*, ss. 284-292.
- Enterieva M., Sezgin, F. (2016). "Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi" *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, Cilt 6, Sayı 1, Nisan/ 2016; ss.102-115.
- Günay, B. (2014). *Türkiye'de Okuyan Uluslararası Öğrencilerin Sorunları Çalıştay Kitabı*, Ed. Bekir Günay, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Avrasya Enstitüsü Yayınları.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara, Nobel Yayınları.
- Korkmaz M. (2010). "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Fakülteyi Tercih Nedenleri: Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği", *Bilimname*, Cilt 1, ss. 167-204.
- Köylü, M. (2001). "Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesine Devam Eden Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Fakülte Hakkındaki Düşünce, Sorun ve Beklentileri", *O.M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 12-13, ss.131-153.
- Musaoğlu, B. N. (2016). "Türkiye'de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Entegrasyon Süreci", *Türk Dünyası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Yıl 1, Sayı 1, ss. 12-24.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). "Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği)" *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, Yıl 2017, ss. 203-254.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayınları.

İnternet kaynakları:

- http://oidb.manas.edu.kg/uyruk_ogrsay.html (10.04.2018 tarihinde alındı).
- http://oidb.manas.edu.kg/genel_ogrsay.html (10.05.2018 tarihinde alındı).
- <http://www.manas.edu.kg/index.php/%C3%B6%C4%9Frenciler/aday-%C3%B6%C4%9Frenciler/puanlar> (20.05.2018 tarihinde alındı).